CRNA GORA
KOMISIJA ZA TRŽIŠTE KAPITALA
Broj: 01/9-1555/1-18
Podgorica, 27.09.2018. godine

KOMISIJA ZA TRŽIŠTE KAPITALA

PROGRAM RADA KOMISIJE ZA TRŽIŠTE KAPITALA ZA 2019. GODINU

Podgorica, Septembar 2018

Sadržaj

1. KLJUČNI PRIORITETI 4
2. PLANIRANE AKTIVNOSTI 5
3. KOMISIJA ZA TRŽIŠTE KAPITALA 6
4. USKLAĐIVANJE SA REGULATIVOM EVROPSKE UNIJE 8
   4.1 Zakon o tržištu kapitala 8
   4.2 Nacrt Zakona o alternativnim investicionim fondovima 13
   4.3 Nacrt zakona o investicionim fondovima 13
   4.4 Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima 14
   4.5 Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala 14
5. SUPERVIZIJA TRŽIŠTA KAPITALA 15
6. UNAPREĐENJE KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA 18
   6.1 Finansijsko izvještavanje 18
   6.2 Edukativna funkcija 19
      6.2.1 Finansijska pismenost 19
      6.2.2 Strategija razvoja finansijske edukacije potrošača 20
      6.2.3 Edukacija učesnika na tržištu kapitala 21
7. SARADNJA SA MEĐUNARODNIM I DRŽAVNIM ORGANIMA I INSTITUCIJAMA 22
   7.1 Međunarodna saradnja 22
   7.2. Saradnja sa državnim organima i institucijama u Crnoj Gori 23

1. KLJUČNI PRIORITETI

Ključni prioriteti Komisije u narednom periodu se odnose na **kreiranje podsticajnog poslovnog okruženja u skladu sa novom regulativom i dalje usklađivanje regulatornog okvira sa regulativom EU** koja uređuje ovu oblast.

U 2019. Komisija će nastaviti **proces izrade i implementacije podzakonskih akata koji proizilaze iz Zakona o tržištu kapitala**. U skladu sa tim, usklađivanje supervizije kroz implementaciju i primjenu EU pravila i praksi će predstavljati ključni prioritet u aktivnostima Komisije.

2. PLANIRANE AKTIVNOSTI

Misija Komsije za tržište kapitala je povećanje zaštite investitora i unapređenje stabilnog i uređenog tržišta kapitala. Ova misija ima tri prateća cilja:

1. **Zaštita investitora**: pružanje najbolje usluge korisnicima finansijskih usluga i jačanje njihovih prava kao investitora uz prepoznavanje njihovih obaveza;
2. **Uređeno tržište**: Unapređenje integriteta, transparentnosti, efikasnosti i dobrog funkcionisanja tržišta kapitala i njegove infrastrukture;
3. **Finansijska stabilnost**: Jačanje finansijskog sistema u cilju povećanja njegove otpornosti na šokove i finansijske disbalanse, uz podsticanje ekonomskog rasta;

Ova tri cilja su međusobno povezana i doprinose povećanju povjerenja investitora. Zaštita investitora i uređeno tržište doprinose finansijskoj stabilnosti, dok istovremeno, povećana finansijska stabilnost podupire uređenje tržišta i zaštitu investitora. Komisija svoju misiju ostvaruje kroz sljedeće aktivnosti:

- **Usklađivanje sa EU regulativom;**
- **Supervizija tržišta kapitala;**
- **Unapređenje korporativnog upravljanja;**
- **Saradnja sa međunarodnim i državnim organima i institucijama.**

3. KOMISIJA ZA TRŽIŠTE KAPITALA

Komisija za tržište kapitala je zakonom ustanovljeno nezavisno regulatorno tijelo osnovano radi uređivanja i nadzora izdavanja hartija od vrijednosti i njihove trgovine u skladu sa međunarodnim pravilima i principima Međunarodne organizacije komisija za hartije od vrijednosti (IOSCO), pravnim okvirom evropske unije u ovoj oblasti (EU Acquis) i pravilima Evropskog nadležnog organa za hartije od vrijednosti i tržišta (ESMA).

Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija) se zalaže za ostvarivanje vizije moderne regulacije tržišta kapitala sa precizno definisanim ciljevima:

- *podsticanje poštenog, efikasnog i transparentnog tržišta kapitala u cilju zaštite investitora u hartije od vrijednosti i smanjenja sistemskog rizika;*
- *regulisanje emisija hartija od vrijednosti i poslovanja sa tim hartijama;*
- *vršenje nadzorne funkcije nad tržištem kapitala;*
- *edukacija učesnika na tržištu kapitala;*
- *informisanje javnosti o trendovima i razvoju tržišta kapitala;*
- *razvoj internih strateških kapaciteta i organizacione efikasnosti*

Komisija vrši kontinuiran nadzor nad poslovanjem lica i društava koja profesionalno trguju hartijama od vrijednosti, sa ciljem da promoviše i podstiče visoke standarde zaštite investitora i integriteta tržišta.

Komisija je punopravni član IOSCO-a, a takođe i potpisnik multilateralnog Memoranduma o saradnji i međusobnom razumijevanju kojim se priznaje kapacitet Komisije za ravnopravnu saradnju i razmjenu informacija između članica IOSCO. Pored toga, Komisija je potpisnik Memoranduma o razumijevanju i razmjeni informacija sa regulatorima iz regiona i potpisnik je Memoranduma o saradnji i razmjeni podataka u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Regulatorni okvir i praksa tržišta kapitala u Crnoj Gori visoko su ocijenjeni od strane IOSCO-a, sa aspekta primjene najbolje međunarodne prakse i međunarodnih standarda. Uz tu ocjenu, regulatorni sistem je bio predmet analize i istraživanja od strane IOSCO-a. Međunarodni tim IOSCO je istraživao i potvrdio da je na tržištu kapitala implementiran regulatorni sistem koji ispunjava kriterijume A liste, u grupi od 50 zemalja, čiji regulatorni sistem u potpunosti ispunjava zahtjeve o razmjeni informacija, čime je dobijena pozitivna ocjena sposobnosti kreiranja potrebnih podataka, upotrebe, čuvanja i razmjene u svrsi profesionalnog obavljanja posla.

Komisija za tržište kapitala Crne Gore je, od strane Evropskog nadležnog organa za tržišta kapitala, prihvaćena za potpisnicu Memoranduma o saradnji u oblasti alternativnih investicionih fondova. Cilj potpisivanja Memoranduma je unaprjeđenje saradnje, razmjene informacija i iskustava vezanih za nadzor alternativnih investicionih fondova, uz sprovođenje pravila o povjerljivosti i razmjeni informacija koja se primjenjuju na nadlažne organe EU, ESMA-u i Evropski savjet za sistemski rizik (ESRB).

Dosadašnje funkcionisanje institucija tržišta hartija od vrijednosti pokazalo je da su propisi i institucije uspostavljeni u skladu sa potrebama tržišta, da su sistemi i komponente prilično uhodani i da predstavljaju dobru osnovu za dalji razvoj tržišta.

U obavljanju poslova utvrđenih zakonom, Komisija je samostalna i nezavisna i odgovorna za svoj rad Skupštini Crne Gore. Komisija se sastoji od pet članova: predsjednika, zamjenika predsjednika i tri člana Komisije. Komisiju imenuje Skupština na prijedlog Vlade Crne Gore.

Ukupan broj zaposlenih u Komisiji je 25„ raspoređenih u šest organizacionih jedinica, kojim rukovode članovi Komisije i sekretar.

- *Sektor nadzora tržišta i korporativnog upravljanja obavlja poslove i zadatke koji se prije svega odnose na licenciranje učesnika na tržištu kapitala, kao i njihovu posrednu i neposrednu kontrolu i kontrolu u dijelu sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma.*
- *Sektor kolektivnih investicionih šema i digitalne imovine obavlja poslove licenciranja investicionih i dobrovljnih penzionih fondova, kao i njihovu posrednu i neposrednu kontrolu.*
- *Sektor korporativnih aktivnosti vrši obradu i pripremu prijedloga za evidentiranje emisija hartija od vrijednosti, vodi registar odobrenih emisija i vrši kontrolu postupka emisije hartija od vrijednosti.*
- *Sektor razvoja i saradnje obavlja poslove koje se odnose unaprjeđenje regulatornog i institucionalnog okvira za funkcionisanje tržišta kapitala i istraživanje, analize i projekcije razvoja tržišta.*
- *Kabinet predsjednika vrši stručne analitičke i administrativne poslove za potrebe predsjednika.*
- *Sekretarijat Komisije obavlja administrativno-tehničke i operativno-tehničke poslove neophodne za efikasno poslovanje Komisije.*

4. USKLAĐIVANJE SA REGULATIVOM EVROPSKE UNIJE

Nacionalni plan za integraciju u Evropsku Uniju (EU) i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju predstavljaju osnovu za preduzimanje aktivnosti na usaglašavanju propisa iz ove oblasti sa propisima EU. Kroz ovaj proces se vrši implementacija standarda i prakse poslovanja od strane zaposlenih u Komisiji, kojima će obavljanje regulatorne i nadzorne funkcije biti usklađeno sa praksom zemalja EU.

Komisija ima aktivno učešće u procesu pridruživanja EU u okviru sljedećih oblasti:

- 2. Sloboda kretanja radnika;
- 4. Sloboda kretanja kapitala;
- 6. Privredno pravo;
- 9. Finansijske usluge;
- 17. Ekonomska i monetarna unija.

U okviru ovog procesa Komisija redovno ispunjava obaveze i učestvuje u radu pregovaračkih grupa, Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku i Odbora za unutrašnje tržište i konkurenciju.

Aktivnost: *Usaglašavanja propisa sa propisima EU*
Rok: *Kontinuirano*

4.1 Zakon o tržištu kapitala

Uvod

Novi Zakon o tržištu kapitala mijenja Zakon o hartijama od vrijednosti i dodatno uređuje: vrste finansijskih instrumenata; emisiju hartija od vrijednosti; organizaciju i poslovanje investicionih društava; regulisano tržište kapitala; sekundarno trgovanje hartijama od vrijednosti; registraciju finansijskih instrumenata, kliring, saldiranje i registraciju transakcija finansijskih instrumenata; objavljivanje finansijskih i drugih podataka i izvještavanje emitenata i drugih učesnika na tržištu kapitala; zabranu zloupotrebe na tržištu kapitala; zaštitu investitora i nosioca prava iz hartija od vrijednosti i druga pitanja od značaja za rad tržišta kapitala. Ciljna grupa novog Zakona o tržištu kapitala jesu kako akcionarska društva, tako i pravna i fizička lica, investiciona društva i ovlašćene kreditne institucije, organizator tržišt i centralno klirinško depozitarno društvo.

Novine Zakona

Zakon propisuje sveobuhvatniju definiciju finansijskog instrumenta i uvođenje novih mjesta trgovanja kroz kreiranje novih platformi za trgovanje (multilateralne platforme za trgovanje i vanberzansko trgovanje).

Takođe, brojne odredbe Zakona služe boljoj zaštiti klijenata investicionih društava i očuvanju integriteta tržišta putem usklađivanja zahtjeva koje investiciona društva i regulisana tržišta moraju da ispunjavaju prilikom dobijanja dozvole za rad, kao i kroz pravila poslovnog ponašanja.

Zakon propisuje i detaljno uređuje obavezu izrade prospekta kod javne ponude hartija od vrijednosti ili kod uključivanja hartija od vrijednosti u trgovanje na regulisanom tržištu. Na ovaj način se ostvaruje princip zaštite investitora na način da investitor odluku o ulaganju donosi na osnovu tačnih i potpunih informacija o emitentu, odnosno finansijskim instrumentima u koje ulaže novčana sredstva.

Zakon propisuje veću transparentnost emitenata čije su hartije od vrijednosti uključene u trgovanje na regulisanom tržištu. Zakonom se propisuje godišnje, polugodišnje i tromjesečno izvještavanje emitenata hartija od vrijednosti, rokovi i način izvještavanja kao i dodatne obaveze emitenta u pogledu objavljivanja svih promjena u pravima iz emitovanih hartija od vrijednosti. Takođe, uvode se dodatni pragovi izvještavanja promjenama vlasničke strukture, detaljno se navode obveznici takvog izvještavanja i propisuje se postupak obavještavanja i sadržaj obavještenja o promjenama vlasničke strukture.

Komisija će uspostaviti Centralni registar propisanih informacija, kao centralnu bazu svih izvještaja, obavještenja i drugih informacija o emitentima hartija od vrijednosti koje su uključene u trgovanje na regulisanom tržištu.

Zakon uvodi evropske standarde i u pogledu zloupotrebe tržišta, pa je ova oblast sveobuhvatno i sistematski regulisana. Uvodi se nova definicija insajderskih informacija i zloupotrebe tržišta.

Zakon o tržištu kapitala uvodi sistem zaštite investitora čija je osnovna funkcija uspostavljanje Fonda za zaštitu investitora kako bi se osigurala zaštita određenih potraživanja klijenata.

Još jedna od novina Zakona jeste izmijenjeni naziv regulatora tržišta kapitala iz „Komisija za hartije od vrijednosti“ u „Komisija za tržište kapitala“. Ova izmjena u nazivu regulatora na precizniji način definiše oblast nadzora i nadležnosti ove institucije.

Ključne poruke novog Zakona

Zakonom i podzakonskim aktima, pravno uređenje tržišta kapitala će se u velikoj mjeri uskladiti sa pravnom tekovinom Evropske Unije, a posebno u dijelu koji se odnosi na:

1. *Pružanje investicionih usluga i obavljanje investicionih aktivnosti:*
    a) *sveobuhvatnija definicija finansijskog instrumenta;*
    b) *uvođenje novih mjesta trgovanja kroz kreiranje novih platformi za trgovanje (organizovana platforma za trgovanje i vanberzansko trgovanje);*
    c) *statusna pitanja investicionih društava (dosadašnja brokerska društva);*
    d) *uslovi poslovanja i zaštita klijenata investicionih društava;*
    e) *pružanje investicionih usluga i obavljanje investicionih aktivnosti i pomoćnih usluga;*
    f) *poslovne knjige i finansijski izvještaji;*
    g) *prekogranično pružanje investicionih usluga i obavljenje investicionih aktivnosti i pomoćnih usluga;*
    h) *adekvatnost kapitala investicionih društava;*
    i) *sistem zaštite investitora;*
    j) *nadzor Komisije nad pružanjem investicionih usluga i obavljanje investicionih aktivnosti i pomoćnih usluga.*

2. *Regulisano tržište:*
    a) *izdavanje i oduzimanje dozvole za rad tržišnom operateru regulisanog tržišta;*
    b) *pristup i trgovanje na regulisanom tržištu;*
    c) *finansijski instrumenti sa kojima se trguje na regulisanom tržištu;*
    d) *objavljivanje podataka o trgovanju;*
    e) *nadzor nad tržišnim operaterom regulisanog tržišta i trgovanja na regulisanom tržištu;*

3. *Emisija hartija od vrijednosti i objavljivanje propisanih informacija:*
    a) *prospekt;*
    b) *izvještaji emitenata;*
    c) *informacije o promjeni u procentu glasačkih prava;*
    d) *obaveze emitenata;*
    e) *objavljivanje propisanih informacija;*
    f) *nadzor Komisije nad emitentima.*

4. *Zloupoteba tržišta:*

a) *insajderska informacija;*
b) *manipulacija tržištem;*
c) *preporuke za investiranje;*
d) *nadzorne mjere.*

5. *Kliring i saldiranje finansijskih instrumenata i odredbe u vezi sa Centralnim klirinško depozitarnim društvom;*
6. *Postupak nadzora koji sprovodi Komisija;*
7. *Saradnja sa nadležnim tijelima i razmjena informacija;*
8. *Kaznene odredbe.*

Efekti novog Zakona

Imajući u vidu osnovne ciljeve ovog zakona koji se odnose na razvoj tržišta kapitala, usklađivanje sa regulativom EU, veću zaštitu investitora, obezbjeđenje pravednog, efikasnog i transparentnog tržišta kapitala, kao i smanjenje sistemskog rizika na tržištu, ovaj Zakona ima namjeru da na sveobuhvatan i konzistentan način, a u skladu sa odgovarajućom domaćom i međunarodnom regulativom iz ove oblasti, uredi trgovanje finansijskim instrumentima, osnivanje i poslovanje svih učesnika na tržištu, obezbijedi transparentnije, sigurnije i efikasnije funkcionisanje samog tržišta kapitala, bolju zaštitu klijenata kao i da omogući adekvatniji i efikasniji nadzor u postupku primjene zakona.

Najznačajnije izmjene

Zakon o tržištu kapitala uvodi sljedeće najznačajnije izmjene na tržištu kapitala:

Zakon uvodi pojam „investiciono društvo“ u čije redovno poslovanje spada pružanje jedne ili više investicionih usluga, odnosno profesionalno obavljanje jedne ili više investicionih aktivnosti.

Zakon propisuje znatno širi spektar investicionih i pomoćnih usluga koje Investiciona društva mogu da pružaju klijentima, kao što su:

- *prijem i prenos naloga i izvršenje naloga za račun klijenta;*
- *trgovanje za svoj račun;*
- *upravljanje portfeljem;*
- *investiciono savjetovanje;*
- *usluge sprovođenja ponude, odnosno prodaje finansijskih instrumenata sa ili bez obaveze otkupa;*
- *usluge sprovođenja ponude, odnosno prodaje finansijskih instrumenata bez obaveze otkupa;*
- *upravljanje Multilateralnim i ostalim platformama za trgovanje;*
- *čuvanje i administriranje finansijskih instrumenata za račun klijenata, uključujući kastodi usluge;*
- *odobravanje kredita i zajmova investitoru radi omogućavanja zaključenja transakcije sa jednim ili više finansijskih instrumenata;*
- *davanje opštih preporuka u vezi sa strukturom kapitala, poslovnom strategijom i srodnim pitanjima i uslugama koji su u vezi sa spajanjem i sticanjem udjela u društvima;*
- *usluge poslovanja stranom valutom u vezi sa pružanjem investicionih usluga;*
- *istraživanje i finansijska analiza ili opšte preporuke u vezi sa transakcijama finansijskim instrumentima;*
- *usluge u vezi sprovođenja ponude odnosno prodaje finansijskih instrumenata sa obavezom otkupa;*
- *investicione usluge i aktivnosti, kao i pomoćne usluge koje se odnose na osnovnu imovinu sadržanu u derivatu, ako su povezane sa investicionim i pomoćnim uslugama.*

Zakon propisuje minimalne znose kapitala koji investiciona društva moraju posjedovati kako bi obavljala određene investicione usluge:

- *50.000 eura za pružanje usluga za obavljanje brokerskih poslova ukoliko inveticiono društvo nema odobrenje za držanje novčanih sredstava i finansijskih instrumenata klijenta;*
- *125.000 eura za pružanje usluga za obavljanje brokerskih poslova upravljanje portfolijom, investiciono savjetovanje i usluge u vezi sa ponudom i prodajom finansijskih instrumenata bez obaveze otkupa;*
- *730.000 eura za pružanje usluga trgovanja za sopstveni račun (dilerski poslovi i poslovi market mejkera), za pružanje usluga pokrovitelja emisije i za pružanje usluga upravljanja multilateralnom trgovačkom platformom*

Aktivnost: *Izrada podzakonskih akata vezanih za implementaciju Zakona o tržištu kapitala*
Rok: *Godinu dana od stupanja na snagu Zakona o tržištu kapitala (sa pojedinačnim izuzecima gdje su rokovi implementacije produženi)*

4.2 Nacrt Zakona o alternativnim investicionim fondovima

U 2019. godini je planiran završetak izrade Nacrta Zakona o alternativnim investicionim fondovima. Ovim zakonom se transponuje Direktiva 2011/61/EU o menadžerima alternativnih investicionih fondova (AIFMD) i unapređuje postojeći regulatorni okvir investicionih fondova na način što uvodi novu oblast tkz. alternativnih investicionih fondova i jasno ih razgraničava od otvorenih investicionih fondova (UCITS fondovi).

Aktivnost: *Učešće u procesu izrade Nacrta Zakona o alternativnim investicionim fondovima.*

4.3 Nacrt zakona o investicionim fondovima

U 2019. godini je planiran završetak izrade Nacrta Zakona o investicionim fondovima. Cilj ovog zakona je dodatno usklađivanje sa direktivama koje uređuju ovu oblast tj. Direktivom 2009/65/EK o subjektima za zajednička ulaganja u prenosive hartije od vrijednosti (UCITS IV) i Direktivom 2014/91/EU o subjektima za zajednička ulaganja u prenosive hartije od vrijednosti (UCITS V).

Aktivnost: *Učešće u procesu izrade Nacrta Zakona o investicionim fondovima.*

4.4 Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima

U 2019. godini je planiran završetak izrade Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima. Cilj ovog zakona je usklađivanje sa Direktivom 2003/41/EK (IORP) o poslovanju i nadzoru institucija za penziono osiguranje pod pokroviteljstvom poslodavca.

Aktivnost: *Učešće u procesu izrade Nacrta Zakona o investicionim fondovima.*

4.5 Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala

U 2019. godini je planiran početak izrade Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala. Cilj izmjena zakona je usaglašavanje sa promjenam EU direktiva koje su uslijedile u periodu nakon usvajanja zakano, a prvenstveno sa Uredbom o Prospektu.

Aktivnost: *Učešće u procesu izrade Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu kapitala*

5. SUPERVIZIJA TRŽIŠTA KAPITALA

Komisija usvaja Godišnji plan kontrola čiji je cilj racionalno i ekonomično upravljanje resursima, prije svega kadrovskim i materijalnim, u cilju postizanja produktivnih rezultata i prepoznavanja određenih tema za kontrole na osnovu rizika koji nastaju u razvoju ukupnog finansijskog tržišta.

Prema Generalnom planu kontrola učesnici na tržištu kapitala su raspoređeni u sljedeće kategorije:

- investiciona društva;
- ovlašćene kreditne institucije;
- organizator tržišta;
- Centralno Klirinško Depozitarno Društvo;
- investicioni fondovi (otvoreni i zatvoreni) i društva za upravljanje investicionim fondovima;
- dobrovoljni penzioni fondovi i društva za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondovima;
- ovlašćene kreditne institucije i depozitari;
- emitenti hartija od vrijednosti.

U opštem smislu, nadzorom učesnika na tržištu provjerava se usaglašenost poslovanja učesnika na tržištu hartija od vrijednosti sa zakonskom i podzakonskom regulativom u ovoj oblasti.

Efikasan sistem nadzora zahtijeva da stručni saradnici u Komisiji razviju i očuvaju temeljno razumijevanje poslovanja individualnih učesnika na tržištu, njihovih grupa i tržišta u cjelini, fokusirajući se na efikasno funkcionisanje tržišta, spriječavanje sistemskog rizika, zaštitu investitora, stabilnost finansijskog sistema, transparentnosti i čuvanje poslovne tajne.

U skladu sa Pravilima o kontroli poslovanja sa hartijama od vrijednosti ("Sl. list RCG", br. 28/07 i "Sl. list CG", 19/12) Komisija vrši neposredne i posredne kontrole, lica kojima izdaje dozvolu za obavljanje poslova sa hartijama od vrijednosti.

Neposredne kontrole su kontrole koje vrše kontrolori Komisije kod kontrolisanog lica ili drugog lica od koga se opravdano očekuje da može pribaviti podatke i činjenice u vezi sa kontrolom, uvidom u registre, druge evidencije, poslovne knjige i drugu dokumentaciju koja se odnosi na predmet kontrole.

Cilj neposredne kontrole je da kontrolori Komisije, na licu mjesta, kroz lični kontakt sa odgovornim licima u kontrolisanom licu, uzimanjem izjava za zapisnik, neposrednim vršenjem uvida u poslovnu dokumentaciju, utvrde da li kontrolisano lice u vezi sa predmetom kontrole postupa u skladu sa propisima kojima je regulisano poslovanje sa hartijama od vrijednosti.

Posredna kontrola se sprovodi u Komisiji i obuhvata:

- redovno praćenje i analiziranje finansijskog stanja pojedinih učesnika na tržištu hartija od vrijednosti, preko izvještaja o poslovanju, statističkih izvještaja i drugih odgovarajućih informacija, uključujući i javno dostupne informacije;
- praćenje pitanja koja zahtijevaju dodatnu pažnju, procjenu rizika razvoja, identifikaciju prioriteta i obima daljeg rada;
- pripremnu fazu za određivanje prioriteta i obima neposredne kontrole;
- analize poslovanja i trgovanja na berzi.

Komisija sprovodi posrednu kontrolu pregledom:

- dnevnih izvještaja;
- izvještaja dostavljenih po potrebi radi pribavljanja podataka za kvalitetno i pravovremeno postupanje;
- periodičnih izvještaja;
- godišnjeg izvještaja sa odgovarajućim finansijskim iskazima;
- izvještaja pribavljenih po drugom osnovu.

Komisija, u skladu sa nadležnostima utvrđenim Zakonom o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, vrši nadzor nad sprovođenjem ovog zakona kod lica kojima izdaje dozvolu za obavljanje poslova sa hartijama od vrijednosti, sa izuzetkom odjeljenja u ovlašćenim bankama nad kojim kontrolu sprovodi Centralna banka. U skladu sa tim, sprovodi neposredne i posredne kontrole, koje za predmet imaju kontrolu postupanja po Zakonu o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i internom aktu o analizi rizika radi spriječavanja pranja novca i finansiranja terorizma.

Kontrolu poslovanja učesnika na tržištu kapitala Komisija vrši: po sopstvenoj inicijativi, na inicijativu člana Komisije, na predlog vlasnika hartije od vrijednosti, potencijalnog investitora u hartije od vrijednosti, berze, učesnika na tržištu

kapitala, Centralnog klirinškog depozitnog društva ili na zahtjev drugog nadležnog organa, organizacije ili udruženja.

Aktivnost: *Sprovođenje kontrola učesnika na tržištu kapitala*
Rok: *Kontinuirano (u skladu sa Generalnim planom kontrola i zahtjevima)*

6. UNAPREĐENJE KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

Korporativno upravljanje je sistem upravljanja i kontrole kompanija. Struktura korporativnog upravljanja određuje raspodjelu prava i odgovornosti između različitih učesnika u kompaniji, ističući pravila i postupke za donošenje odluka u vezi sa poslovanjem kompanije. Ovako postupajući, kompanija obezbjeđuje strukture putem kojih se postavljaju ciljevi kompanije i sredstva za ostvarivanje ovih ciljeva i monitoring poslovanja.

Sistem korporativnog upravljanja u Crnoj Gori postavljen je Zakonom o privrednim društvima i Zakonom o tržištu kapitala. Tim propisima je uspostavljen osnovni okvir korporativnog upravljanja u Crnoj Gori i omogućeno je ostvarivanje osnovnih principa korporativnog upravljanja, i to:

- Siguran metod registracije vlasništva;
- Prodaja ili prenos akcija;
- Blagovremeno i redovno informisanje o kompaniji;
- Pravo na učešće i pravo glasa na skupštini akcionara;
- Pravo na izbor članova organa upravljanja;
- Pravo na učešće u dobiti kompanije;
- Jednak tretman svih akcionara;
- Objavljivanje informacija i transparentnost.

Komisija je, u želji da pomogne emitentima da ispune zakonsku obavezu i pojačaju svoju društvenu odgovornost, pokrenula ciklus seminara – treninga u vezi sa unapređenjem transparentnosti i kvaliteta izvještavanja emitenata.

Aktivnost: *Unapređenje korporativnog upravljanja*
Rok: *Kontinuirano*

6.1 Finansijsko izvještavanje

Emitenti hartija od vrijednosti sačinjavaju i dostavljaju Komisiji kvartalne, godišnje i revizorske izvještaje, u pisanom i elektronskom obliku, na obrascima koje utvrđuje Komisija i koji su objavljeni na internet stranicama Komisije.

Baza finansijskih izvještaja na internet stranicama Komisije sadrži oko 6.200 finansijskih izvještaja, pri čemu se vrši svakodnevno ažuriranje.

Komisija će i u toku 2019. godine vršiti kontrolu dostavljanja finansijskih izvještaja emitenata hartija od vrijednosti, i u skladu sa zakonskom obavezom obavijestiti nadležne institucije ako utvrdi da postoje elementi prekršaja.

U skladu sa Pravilima o sadržaju, rokovima i načinu objavljivanja finansijskih izvještaja emitenata hartija od vrijednosti, na internet stranicama Komisije su objavljeni svi dostavljeni finansijski izvještaji.

Aktivnost: *Kontrola dostavljanja finansijskih izvještaja*
Rok: *Kvartalno*

Aktivnost: *Objavljivanje finansijskih izvještaja na internet stranicama Komisije*
Rok: *Kontinuirano*

6.2 Edukativna funkcija

6.2.1 Finansijska pismenost

Finansijska tržišta su se značajno transformisala i promijenila tokom poslednjih deset godina.

Razvoj komunikacionih i IT tehnologija promijenila je cjelokupan sistem i pravac industrije finansijskih usluga, uključujući banke, osiguravajuće kuće, berze, i druge pružaoce usluga.

I pored činjenice da su informacije sve više dostupne, istraživanja pokazuju da se korisnici finansijskih usluga i dalje bore sa problemom finansijske pismenosti.

Fokus aktivnosti Komisije će prvenstveno biti na učenicima i studentima i drugim učesnicima u finansijskom životu.

Očekivani efekat ove aktivnosti neće biti kvantitativno mjerljiv. Ipak, finansijska pripremljenost mladih je bitna za njihovu dobrobit i od vitalne važnosti za našu ekonomsku budućnost. Mladi ljudi moraju poboljšaju svoja finansijska znanja kako bi bili u boljoj poziciji da donose dobre investicione odluke tokom svog života.

Aktivnost: *Unapređenje finansijske pismenosti*
Rok: *Kontinuirano*

6.2.2 Strategija razvoja finansijske edukacije potrošača

Komisija će nastaviti rad na realizaciji **Strategije razvoja finansijske edukacije potrošača**. Osnovni cilj ove strategije je povećanje nivoa razumijevanja (znanja i informacija) javnosti o tržištu kapitala, njegovom funkcionisanju i radu, o različitim vrstama proizvoda/investicija, uključujući dobrovoljne penzione fondove i rizik koji oni povlače i o ulozi regulatornog organa u stabilnost tržišta.

Povećana svjesnost i kompetentnost građana će se pozitivno odraziti na njihov potencijal kao investitora (i uopšte kao potrošača finansijskih proizvoda) da adekvatno traže, pronađu i obrade informacije koje se tiču tržišta kapitala, tako da mogu osigurati njihove lične potrebe i potrebe njihove porodice.

Da bi se povećao nivo svjesnosti o informacijama, Strategija predočava izradu efikasnih i efektivnih mjera da bi se široj javnosti osiguralo pružanje nepristrasnih, tačnih i lako dostupnih informacija o tržištu kapitala i o pravima investitora. Lak pristup relevantnim informacijama će omogućiti pojedincima da donesu odluke vezane za njihovu finansijsku situaciju i da razumiju i ostvare svoja prava.

Odabrane aktivnosti finansijske edukacije su predočene da bi omogućile ciljnim grupama da poboljšaju svoje razumijevanje o funkcionisanju tržišta kapitala, karakteru investicija, ulozi regulatora i drugih institucija tržišta kapitala.

Aktivnost: *Nastavak realizacije Strategije razvoja finansijske edukacije potrošača*
Rok: *Kontinuirano*

6.2.3 Edukacija učesnika na tržištu kapitala

Novi zahtjevi oblasti regulacije tržišta kapitala zahtjevaju promjene u stilu, metodi i načinu rada, znatno temeljnije poznavanje i praćenje uslova na tržištu kapitala, visokostručne i kompetentne učesnike na tržištu.

Tehnološki napredak je transformisao način rada, a posebno način komunikacije, i doprinio bržoj razmjeni informacija, efikasnijem i transparentnijem radu. U uslovima u kojima su promjene postale pravilo, usavršavanje i osposobljavanje mora biti kontinuirano.

U okviru svoje funkcije Komisija će organizovati edukaciju učesnika na tržištu kapitala.

Imajući u vidu transformaciju investicionih fondova, posebna pažnja će biti usmjerena na edukaciju i licenciranje u oblasti upravljanja otvorenim i zatvorenim investicionim fondovima.

Usavršavanje učesnika na tržištu kapitala omogućiće primjenu načela i praksu dobrog poslovanja prema najboljim evropskim standardima.

Edukacija učesnika na tržištu će se vršiti i putem:

- obuke za licenicaranje lica;
- objavljivanja informacija na internet stranicama Komisije;
- izrade publikacija;
- obuka za primjenu novih zakonskih rješenja i sl.

Aktivnost: *Edukacija učesnika na tržištu kapitala*
Rok: *Kontinuirano*

7. SARADNJA SA MEĐUNARODNIM I DRŽAVNIM ORGANIMA I INSTITUCIJAMA

7.1 Međunarodna saradnja

Kao redovni član Međunarodne organizacije komisija za hartije od vrijednosti (IOSCO) i potpisnik Multilateralnog memorandum o međusobnom razumijevanju (A lista), Komisija će nastaviti izvršavanje svih preuzetih obaveza.

Nastaviće se saradnja u razmjeni informacija sa zemljama potpisnicama IOSCO-vog Memoranduma o međusobnom razumijevanju i razmijeni informacija i sa zemljama potpisnicama bilateralnih sporazuma, posebno onih koje se tiču kontrole učesnika na tržistu kapitala.

Nastaviće se saradnja sa OECD-om sa ciljem daljeg zadovoljavanja svih kriterijuma i zahtjeva Komiteta eksperata za procjenjivanje mjera za suzbijanje pranja novca i finansiranje terorizma (Moneyval).

Aktivno će se sarađivati sa Delegacijom Evropske Unije u Crnoj Gori u cilju što potpunijeg ispunjenja obaveza iz Nacionalnog programa za integraciju Crne Gore u Evropsku Uniju. U toj saradnji posebno će se insistirati na doslednom sprovođenju obaveza iz IPA programa i realizaciji Twining projekta "Podrška regulaciji finansijskih usluga"

Nastavak saradnje sa Evropskim nadležnim organom za hartije od vrijednosti i tržišta (ESMA), po osnovu potpisanog sporazuma o saradnju u oblasti alternativnih investicionih fondova.

Nastaviće se saradnja i sa IFC sa ciljem implementacije najboljih praksi korporativnog upravljanja za učesnike na tržištu kapitala.

Nastaviće se i aktivnosti na široj edukaciji investitora u vezi sa korporativnim upravljanjem.

Aktivnost: *Međunarodna saradnja*
Rok: *Kontinuirano*

7.2. Saradnja sa državnim organima i institucijama u Crnoj Gori

Komisija će u cilju ispunjenja svojih obaveza u predviđenim rokovima Skupštini Crne Gore dostaviti Godišnji izvještaj o stanju na tržištu kapitala sa izvještajem o svom radu i izvještaj ovlašćenog revizora kao i Program rada sa Finansijskim planom.

U procesu donošenja zakona u saradnji sa nadležnim ministarstvom radiće na prijedlozima i pripremi istih i učestvovati u njihovom tumačenju.

- Sa Ministarstvom finansija saradnja će se odvijati na poslovima usklađivanja sadržine i rokova Nacionalnog plana integracije, izradi prijedloga za izmjene i dopune postojećih zakona, koncipiranju strategije i izradi novih zakona, u implementaciji usvojenih zakona, analizi mogućnosti uvođenja podsticajnih mjera i olakšica za učesnike na tržištu i dr.
- Saradnja sa Ministarstvom ekonomije odvijaće se po pitanjima vezanim za sprovođenje Zakona o privrednim društvima i drugih propisa gdje ingerencije Komisije imaju dodirnih tačaka sa nadležnostima ovog ministarstva.
- Za dalje aktivnosti na planu stvaranja boljih uslova za afirmaciju dobrovoljnih penzionih fondova od značaja je saradnja sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja.
- Nastavak saradnje sa Upravom za sprečavanje pranja novca biće fokusiran na ispunjavanje obaveza Komisije kao jednog od nadzornih organa za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, na obuci kadrova u vezi sa vršenjem nadzora, upotpunjavanja indikatora za sprečavanje sumnjivih transakcija i bolje implementacije od strane učesnika na tržistu kao i preduzimanju mjera kojima se ostvaruje jedinstvena primjena odredbi ovog zakona od strane učesnika na tržištu kapitala.
- Saradnja sa Savjetom statističkog sistema nastaviće se u cilju ispunjavanja obaveza Komisije, propisanih Zakonom o statistici i statističkom sistemu Crne Gore.
- Komisija će sarađivati sa Privrednom komorom Crne Gore, prvenstveno kroz redovno učešće u radu Odbora za poslovanje banaka, osiguravajućih organizacija i drugih finansijskih organizacija.
- Komisija će sarađivati na projektima Savjeta za finansijsku stabilnost.

Komisija će sarađivati i sa ostalim institucijama sistema u skladu sa svojim zakonskim obavezama.

Učešće u IPA Twinning projektu "Podrška regulaciji finansijskih usluga"

Komisija, u saradnji sa Centralnom bankom i Agencijom za nadzor osiguranja, učestvuje u projektu podrške regulaciji finansijskih usluga, koji je finansiran kroz program pred-pristupne pomoći IPA 2014.

Cilj projekta je kreiranje stabilnog, održivog i efikasnog načina pružanja finansijskih usluga, u cilju pružanja podrške razvoju privatnog sektora i jačanja konkurentnosti tržišta.

Svrha projekta je dalje usaglašavanje regulative u oblasti finansijskih usluga sa regulativom EU koja uređuje ovu oblast i jačanje nadzornih kapaciteta institucija.

Aktivnost: *Međunarodna saradnja*
Rok: *Kontinuirano*